

ועידת שלום – אין שלום

נשיאת הסוכייט העליון של הרפובליקה התורכמנית (משהו כמו ראש-ממשלה) היא הפרופסור באזארובה, אשה רוסייה קטנת-קור מו, בעלת עיניים חומות, נבונות ועצובות מעט, בשנות ה־50 לחייה. כשהיא נשאלת לקורות חייה, היא מעידה עליהם בענווה שהי "חסרי אירועים דרמטיים". דוקטורטס בהיסטוריה באוניברסיטת אשחאבאד, השתל"מ מות כלנינגראד אצל היסטוריון יהודי יודע שם. אחר-כך היא מתמנה לרקטור אוניברסיטת בירת ארצה, ומכאן — לפוליטיקה. תחילה היא סגנית לנשיא המדינה. עכשיו היא הנשיאה, ואילו סגנה שלה — גבר לבן-שיער שער יושב בראש ועידת השלום שלשמה באנו לכאן — יושב לצידה.

היא מספרת על ארצה. על רעידת-האדמה הנוראה שהרסה את אשחאבאד ב־1948. על כך שתורכמניה תופסת את המקום השני בייצור גזא טיבעי בכרית-המועצות. על אוצרות-הנפט שנתגלו במערב הארץ על חוף היא הכספי. על יכולי הכותנה הענקיים שהוגדלו תודות לתעלת קארא־קום, התעלה המלאכר-תית הגדולה בעולם.

היא מספרת כי אקלימה המירברי היבש של ארצה יפה לחולי ריאות ולחולי כליות. ב־1933 נבנה כאן הסאנאטוריום הראשון ובו 25 מיטות. כיום כבר באים לכארא־עלי, עיר-המרפא העיקרית, יותר מ־500 מיליון ליל לשנה. במיוחד היא גאה על כך שארץ, שבה כל שיביעה תושבים ל־1000 היו אנאלפי-ביתים ערב המהפכה, היתה לארץ שבה כמעט שאין עוד מי שאינם יודעים קרוא וכתוב. הישג מרשים באמת. המתורגמן שלנו מר-ראד הוא בעל תואר דוקטור הצעיר ביותר במדינה. בן 32, למד בלשנות ואנגלית בבירת ארצו ואף הוא, כמנהיגת ארצו, השתלם בל-נינגראד. הוא מחייך וחושף פה מלא שיני זהב. אף כאן, כמו בגרווייה או ג'ורג'יה כפי שהיא נקראת בכרית-המועצות, שיני זהב הן סמל של יוקרה, סמל סטאטוס בלשוננו. מספרים על אנשים שעקרו את שיניהם הבריאות כדי להתקין במקומן שיני זהב... קומניזם-קומניזם, אבל הזהב נותר, בעיני רבים לפחות, דידו הטוב ביותר של הארץ. אחרי הכל.

גלידה והתפרעויות

הרצאתה של הפרופ' באזארובה מרשימה, אבל ארוכה מדי. עם יותר מדי הישגים. עש רות אנשים, נציגי עשרות ארצות אסיה, כולל חמש הרפובליקות המרכז-אסיאתיות המארות את הכינוס — תורכמניה, אוזבקיסטאן, טאג'יקיסטאן, קאזאכסטאן וקירגיזים — יושבים ליד שולחנות עמוסים כל טוב, באולם מחניק ומתמלא בעשן, וגולצים לשמוע עוד ועוד סטאטיסטיקות ומספרים, עוד מיפעלים ועוד תוכניות, מפי אשה בעלת עיניים חומות ועצובות.

נבחרתנו באה משמגיע הזמן לשאלות. אני, בעונותי הרבים, פותח במיצוזה — או בעיני רה. התמונה שצוידה למעננו היתה באמת יפה מדי. אני מביע פליאה על כך שבכל בני-קורינו באשחאבאד, שהיא עיר מוסלמית, לא ראינו ולא גם מסיג אחד (או עוד לא ידעתי ולא העליתי בדעתי שיש גם יהודים בעיר הבירה). נציגי תימן מוחאים כף למישמע הש"אלה. דומה כי בשאלה זו ששאלתי צפון סוד-הימנעות של נציגי תימן — הדרומית והצי-פונית גם יחד — מהצטרפות ל"חזית הסי-רוס" שתתנגש כנגדנו אחר-כך, ביממה האחרונה של הוועידה. הפרץ כבר אי-אפשר היה לעצור משניע הפרץ.

בעד מטר השאלות. מתברר כי בתורכמניה קיימת בעיית סמים: שבעבר גידלו כאן אופיום (נקטנו בכל האמצעים לבער את הגנץ הזה", אומרת באזארובה, "כל הסמים המזוינים כיום במדינה מגיעים אלינו מארצות זרות"), מתברר כי השילטונות חוששים מאוד מפני התפרצויות אתניות ברומה לאלה שאירעו באחרונה בגרוויניה, באוזבקיסטאן ובאזרבייג'אן. מתברר, יתר על כן, כי באשחאבאד עצמה היתה הפגנת-מחאה של 40,000 ב־1 במאי.

המחאה היתה בעיקר בשל העלאת מחירי הגלידה... מסבירה באזארובה. "הממשלה החליטה להפקיד את ייצור הגלידה — מייצור מבוקש ביותר כאן, נוכח החום הבלתי-נסבל כמעט והמחסור במקררים — בידי "קואופרטיבים" פרטיים, כלומר, בידי היוזמה החופשית. הדבר הראשון שעשו היוזמים "החופשיים" היה לצמצם במחצית את כמות החלב בגלידה, אבל להכפיל את מחירה". אלא למה ציפו "מיוזמים חופשיים"? ואו באה הפגנת ה־1 במאי ועשרות אלפים יצאו לתהלוכות. ובגמר התהלוכות — חס.

כולם קורבנות של שלומיאליות וביורוקרטיה יח שעריו מתקשה לנווט בין הישן והחדש.

פגישה עם חזית הסיבוב

באולם הוועידות שבכיכר לנין — מול המלון שבו מתאכנסים חברי המשלחות — אף שם שורר חום כבד. אבל, לפחות בימים הראשונים, לא מחמת חילוקי-דעות אידיאולוגיים או בעיות הקשורות בגלידה. כמיוזן הסמך מגישים שמפניה, קוניאק ארמני ותור-כמני וודקה צוננת ומחיה נפשות, וימיה הראשונים של הוועידה עוברים בשובה ונחת. איש-איש בתורו נושא נאום או קורא את רבי-ריו מן הכתב. בעקבות קריאת ה"נייר" שלי, שנכתב באישון-לילה בהשראת משב הרוח המתחילה להצין את האוויר בסביבות השעה 2 אחר חצות, אני נבחר כחבר ועדת-הניסוח בת שלושת החברים, האמורה לנסח את גילויי-

קבלת-פנים באשחאבאד: מתחת סמל הרפובליקה

הרעת המסכם של הכינוס. המציע: ליקארוס קאלרגיס, המחזאי והבימאי היווני הנודע, חבר נשיאות ועד השלום הבינלאומי. קאלר-גיס זה גם יעמוד לימינו, כלומר, לימינה של משלחת ישראל, ביום האחרון, הקשה. אבל באתו שלב מוקדם של הדיונים עוד אינני יודע שסבר ביממה הראשון של הוועידה איי-מה "חזית הסיבוב" הערבית לפרוש מן הכינוס אם תשתתף בו משלחות ישראליות. במיוחד את התרעמו הללו על נוכחותו של יהודי במשלחת, וכן על העובדה שגיל ישראל מתנוסס על תנועת השלום הבינלאומית בכרית-המר-עות.

איימו — אבל לא פרשו ולא עשו מאומה. אולי תרמו לכך גם דברים שהיטחנו בהם בש"ע שבאו להציג לכנס אולטימטום: או ש תתקבלנה כל התוספות שלהם לגילוייהדות המוסכם, או שהם קמים ופורשים ברמקום. על כך השבתי (באנגלית. כל הדברים תורגמו סימולטאנית לאנגלית, רוסיית, ערבית, היתה גם מתרגמת מיוחדת ליוונית) כיצד אתם מיישבים את מליצותיכם הנאות על דמוקרטיה עם העובדה שאתם פותחים את דיכויכם באולטימטום. ראו אותנו: גם אם לא התקבל עמדתנו על דעת הרוב — לא נפרוש מן הכינוס. נישאר ונקבש לציין בשולי גילוי-

וכאן אפילו חס מאוד. וכשחס — מלקקים גלידה. והנוער פנה באפילו לרוכני-הגלידה וכתה לו הפתעה: תצי-צא אבל כפול. חצי חלב חצי מים כמחיר כפול. כך החלו ההתפרעויות שגרמו לפציעתם של עשרות אנשים. מזל שלא היו נפגעים בנפש. נראה כי המשלה נבהלה והפעילה כוח לא-סביר. על כך זכתה גם ב"שטיפה" הגונה באיזבוסטה המוסקוואי. כל העניין לוי-בה על-ידי חוליגאנים ואנשי מאפיה, אומרת באזארובה ומגלה, אגב כך, גם את קיומה של מאפיה העוסקת במיסחר בסמים במדינה הר-חוקה.

חוליגאנים או לא חוליגאנים, הממשלה נבהלה כהלכה וביטלה את הויכוח לקואופרטיבים. "קודם עשו שיגיה אידיולוגית אחת, אחר-כך עשו שניה, ואחר-כך — מפחד איד-בספיה והעיתונות — הלכו ועשו שלישית", מגיב בוריס, איש ועד השלום המוסקוואי לאוזה אלינו.

ללמדך שפרסטריוקה — כמו מילחמת-הי-שיחרור של הגלידה — היא אמנות של מילוד היא צריכה. ויש לגשת אליה, גם אל הפרס-טרויקה, גם אל הגלידה, בוהירות-בוהירות, פן תימס, זו כן, בחום שפולטים עשרות אלפי "חוליגאנים" (מרביתם אורחים מהוגנים ונר-ער שאין בו שמץ ורזן, וכן אורחים אחרים —

מנהיגת רפובליקה סובייטית מציינת את ארצה בצבעים לא-טיבעיים ובחצות הלילה ועד עלות השחר יושבים בחדר מלון ומוזיעים ישראלים עם רוסים ותורכים ויוונים והודים. מצטמים בולנאקוב כמו היה כיתביקודש. מחליטים ש.לא על הלחם לבדו יחיה האדם' ונדברים להיפגש — באתונה. בבומביי. באיסטנבול. בתל-אביב. ורק שלא בעשה 6 אחרי המילחמה. והעולם הגדול פתאום קפן והעולם הקטן — נרול.

הרעת שיתקבל, כי משלחת ישראל הסתייגה מתוכנו, או הכיעה את התנגדותה לסעיפים אלה ואחרים.

כאמור, ארבעת ימי הדיונים והביקורים ר-הטיולים וההתוודעויות חלפו בשלום. כחצי הלילה, ואפילו מאוחר יותר, היו מופיעים ב-חרי או בחדרו של בימאי הקולנוע ההודי, סעיד מירזה, בעליה של אספקה בלתי-רפוסקת של יוסקי משוכה, שני נציגיה של המשלחת התורכמנית ובעיקבותיהם שני מארגני הכנס מטעם ועד השלום הבינלאומי, הרוסיים בוריס יורוי, ועוד כמה ציפורי לילה. כאן כבר לא דיברו פוליטיקה או פרסטריוקה. כאן לגמו ודוקה, מים מינרליים, ויסקי ולימנורה טעי-מה והחליפו סיפורים אישיים, ביניהם מרת-קיס, מחייהם של אנשים שלולא כינוס אש-האבאד לא היו נפגשים לעולם, אנשים שהי-מיקרה זימן אותם יחדיו, אבל כמה מהם בוד-ראי עוד יתכתבו או ייפגשו מעתה לעיתים-מומנות במרוצת השנים.

אחר-כך יתברר לנו שגם מיפגשים ליליים אלה יסיעו בדינו, או לפחות יעזרו בהרגעת הרוחות סביב שולחן-הדיונים בסיכסוך המד-רחמיכוני, נתום הכנס.

סיבוב אחרון:

צינות וגיוענות

לא אכנס כאן לכל פרטיה ודיקדוקיה של ישיבה אחרונה זו, שהיתה אמורה להימשך שעה ונתמסכה ארבע שעות; ישיבה שבה שמעתי את אמיל חביבי נושא את אחד הנאו-מים המרגשים ביותר ששמעתי מפי סופר ועד-מית ערבי כלשהו (אני לא ציוני, האם אתם מטיילים ספק בכך, אבל אני יודע שאת השלום שיושג לכסוף בין ישראל לבין מדינת פלסטין העתידה, צריך יהיה לברות עם מדינה שכרא-שה עומדים ציונים. בין אם זה מוצא חן בעיניכם על שלום עם מדינת ישראל תצטרכו לנהל עם ציונים. אני יודע שיש ביניכם כמה האומרים: מה יש, לא בוער, נחתם על הסי-כס-שלום — אם בכלל — בעוד 200 שנה. אבל לי אני עוד 200 שנה לחיות, ובארצי נהרגים ילדים פלסטיניים בכל יום. ולוא רק כדי למנוע את רציחתם של עוד עשרות יל-דים פלסטיניים — אני אמר: שלום עכשיו, שלום עם הציונים או עם כל מי שיעמוד בראש מדינת ישראל, יהיה מי שהיה, מבלי לפשפש בצניעותיו האידיאולוגיות").

ער-מהרה התברר כי גם דברים יוצאים מהלב אלה לא שיכנעו את מי שלא רצה להשתכנע. על כל פנים, לא את אנשי "חזית הסיבוב". עכשיו כבר היתה התמונה ברורה. מצד אחד ניצבה לה, מבודדת למדי, משלחת ישראל. ומן הצד השני — משלחות ה"סי-רוס", שאף התנגדו לאיזוהר "יוזמת השלום של ערפאת", ובכלל — לכל פיתרון של פשרה. בעמדה הישראלית תמכו, בגלוי וכמי-פורש, אבל בעיקר בשתיקה, נציגי יוון, הודו ותורכיה ודומה, שגם רוב נציגי הרפובליקות הסובייטיות. ואילו הצד הערבי הקיצוני היה מיוצג על ידי נציגי לבנון (המפלגה הקומר-ניסטית), ירדן ושניים מחברי המשלחת המצ-רית שנתפלגה (שגריר מוצריים בכרית-המועי-צות שבעבר, שאילו הוסיפו לפנות בתואר "מיסטר אמבסדר" ובימאי הקולנוע המצרי הנודע יוסף שאהין לא הצטרפו ל"מסטיבים", ואף לא עזבו את האולם בעת שאלה עזבו. גם